1928), „Soome antoloogia“ I—III (*ibid.*, 1930—34); ta on avaldanud hulga brošüüre ja väikeuurimusi, nagu „Meie kirjanduskultuurist ja kirjastusoludest“ (*ibid.*, 1925), „Elu ja luule põhijõud“ („Looming“ 1928), „Väärtustunde kriis ja väärtuste põhjenduse probleem“ (teoses „Kultuuri ja teaduse teilt“, Tartu, 1932), „Noorsoo ülesandeid meie tänapäeva ühiskonnas ja vaimsuses“ (Tartu, 1932), „F. R. Kreutzwaldi „Paari sammokese“ algupära“ (*Acta* B XXXIX3, 1936) ja suuremad uurimused „F. R. Kreutzwaldi „Kalevipoeg“ “ I, II (*ibid.*, I: „Kalevipoeg eesti rahvaluules“, 1934, väitekiri; II: „Kalevipoja saamislugu“, 1936). Ta on olnud „Kalevipoja“ uue trüki (*ibid.*, 1935) pearedigeerija ja toimetaja. A. on valmistanud rea häid tõlkeid Soome kirjandusest — E. Leino, F. E. Sillanpää, J. Aho jt. töist, avaldanud peale selle pikemaid artikleid ja reisukirjeldisi „Eesti Kirjanduses“, „Loomingus“, „Akadeemias“ (näit. „Vabaduspüha ja vabaduse kriis“ 1937, „Tammsaare kui kultuurikriitik“ 1938), „Suomalainen Suomis“ jm. ja esinenud paljude kõnedega. A. on esimese iseseisvusaegse sugupõlve maailmavaatelise sünteesi innukamaid otsijaid.

Isikl. saadud andmed. *A. P.*

* **ANNUSSON, Jüri,** haridustegelane, keemik, oli 1923—25 E. Haridusliidu esimees, siirdus 1926 P.-A. Ühendriigesse, toimis esialgu E. V. konsulina New York'is ja oli seejärel keemikuna erateenistuses ms. Chicagos ja New York'is. Pöördunud 1937 tagasi kodumaale, töötab ta a-st 1938 Tallinnas Loodusvarade Instituudi (selle liige on ta s. a-st) teenistuses põlevkivi uurimise alal ja õppeülesandetäitjana Tallinna Tehnikaülikoolis. — Välis-Eesti tegelasena on A. olnud kevadel 1933 New York'is peetud esimese Ameerika eestlaste kongressi korraldamise mõtte algatajaid ja kongressi esimees ning s. a-st selle kongressi poolt ellu kutsutud Ameerika Eesti Liidu president. Ta asutas New York'i Eesti Hariduse Seltsi lastekooli ja oli selle juhataja, ühtlasi seals. ilmuva ajakirja „Meie Tee“ toimetuse liige ja Tallinnas 1938 peetud kolmanda ülemaailmse Välis-Eesti kongressi juhtivaid tegelasi. A. on New York'i Eesti Hariduse Seltsi auliige. Ta on avaldanud õpperaamatud „Anorgaaniline keemia“ I, II (1921) ja „Tehniline keemia“ I (1927).

Isikl. kogutud andmed. *T.*

* **ANSOMARDI** (pseudonüüm; kodanikunimega **Peäro August Pitka**), kirjanik, teenis ligi 30 a. Irkutski polgus, võitles Maailmasõja algusest peale Novorževski polgus pataljoniülemana kogu aeg rindel, langes kogu pataljoniga juuli lõpul 1915 sakslaste vastu Poolas Narevi jõe ääres peetud lahinguis. Ta ülendati polkovnikuks.

Jaanus Järvamaa, Polkovnik P. A. Pitka † („Eesti Sõjamees“ 1917, nr. 2). *T.*

ANSON, Anton, koolimees ja seltskonnategelane, sünd. 21. XII 1851 vkj. Pärnumaal Seli v. taluniku pojana, lõpetas 1874 Balti õpetajateseminari Riias ja töötas 1874—79 õpetajana Pärnus ap.-õigeusu Nikolai khk-koolis. Sooritanud 1879 Tartus gümnaasiumiõpetaja kutseeksami vene keele alal, siirdus A. s. a. vene keele õpetajaks Bauske kreiskooli ja komandeeriti 1886 Peterburi õpetajateinstituuti, kus ta omandas 1887 linnakooliõpetaja kutse. A-l 1887—88 oli A. õpetajaks Võru linnakoolis, juulist 1888 kuni 1905 inspektoriks Põltsamaal Eesti Aleksandri linnakoolis, toimis seejärel Riias Peeter-Pauli linnakooli inspektorina ja 1907—09 Paides rahvakoolide inspektorina, mis kohalt ta sundpensioneeriti 1909 kuraator S. M. Pruttšenko algatusel. A-st 1910 töötas A. Tartus kaubanduskooli inspektorina; surn. 12. VI 1918 ukj. Tartus. — Õpetajana Pärnus võttis A. elavalt osa sealseist rahvuslikest üritusist, oli „Endla“ seltsi asutajaid (1878), selle esimene president (1878—80) ja Pärnu Eesti Põllumeeste Seltsi kirjatoimetaja. A-l 1878—79 oli ta koos J. Otstavel'iga (vt.) „Pärnu Postimehe“ tegelik toimetaja; ka tegi ta kaastööd C. R. Jakobson'i (vt.) „Sakalale“. A-i Bauskesse siirdumise järel katkes ta aktiivne tegevus eestlaste rahvuslikul organiseerimisel ega elustunud endises ulatuses enam hiljeminigi, pärast ta kodumaale pöördumist. A. andus siis täiesti koolitööle ja osutas eestimeelse koolimehena erilist tublidust. Eesti Aleksandri linnakooli inspektorina püüdis ta võimaluse piires koondada sinna eestlasist õpetajaid ja soodustas igati eesti keele õppimist ja õpetamist. Samas suunas jätkas A. tegevust rahvakoolide inspektorina

Eesti biograafilise leksikoni tÃƒÂ¤ienduskÃƒÂ¶ide, 1940, lk. 15